

DRAAIBOEK WORKSHOP

AI Blindspots healthcare

 Kenniscentrum
Data & Maatschappij

ESF
INVESTEERT IN
JOUW TOEKOMST

Dit draaiboek kwam tot stand in samenwerking met VIVES Hogeschool. VIVES Hogeschool werkte hieraan mee in kader van het ESF-project 'AI toepassingen in ziekenhuizen: ethisch en juridisch bekeken'.

WAT?

In deze workshop werken we met de AI Blindspots healthcare kaarten. We denken in groep na over **juridische, maatschappelijke en ethische implicaties en aandachtspunten** van een **concrete AI-toepassing**, bij voorkeur een toepassing die reeds of heel binnenkort geïmplementeerd wordt binnen het **ziekenhuis**.

De **AI Blindspots kaarten** identificeren telkens een ander **juridisch-maatschappelijk-ethisch issue** (in totaal 24) en stellen een aantal vragen om de deelnemers te laten stilstaan bij dit specifieke issue. Ook wordt er een (fictief) voorbeeld gegeven van een situatie waarin het issue een probleem vormt, m.a.w. een voorbeeld van hoe het niet moet. Verder worden er een aantal tools en tricks naar voren geschoven om het issue aan te pakken en te verminderen/vermijden.

De **workshop** wordt georganiseerd voor een **groep met verschillende functieprofielen** (verpleegkundige, arts, IT-medewerker of verantwoordelijke, lid ethische commissie, management). Er zijn binnen de kaartenset ook kaarten die voor alle functieprofielen interessant zijn en kaarten die net iets relevanter zijn voor bepaalde functieprofielen. In het opzet van deze workshop maken we niet echt een onderscheid tussen deze kaarten, iedereen kan alle kaarten inkijken.

Er zijn ook Ethische Dilemma kaarten waarin een bepaalde AI-toepassing in de gezondheidszorg wordt beschreven en waarbij duidelijk een aantal juridische-maatschappelijke-ethische issues spelen. Daarnaast zijn er ook Jokerkaarten waarbij deelnemers juridische-maatschappelijke-ethische issues die volgens hen nog te weinig aan bod komen kunnen aanvullen. In het opzet van deze workshop voorzien we geen expliciete rol voor deze kaarten.

De workshop duurt ongeveer **2,5 uur**.

WAAROM?

Na de workshop hebben de deelnemers aan de hand van een concrete casus kunnen nadenken over wat het betekent om **AI op een verantwoordelijke manier te implementeren in de gezondheidszorg**. De workshop levert een aantal **werkpunten** op die richting kunnen geven aan de eigen werkpraktijk.

VOOR WIE?

Idealiter is **ieder functieprofiel** (verpleegkundige, arts, IT-medewerker of verantwoordelijke, lid ethische commissie, management) vertegenwoordigd. Daarnaast is het cruciaal dat die **manager die de leiding heeft over de implementatie van de AI-toepassing** in het ziekenhuis, aanwezig is. De aanwezigheid van minstens zes personen is vereist voor het uitvoeren van deze workshop.

HOE?

Bij voorkeur wordt een **AI-toepassing** behandeld **die nu al, of heel binnenkort, wordt geïmplementeerd binnen het ziekenhuis**. Op die manier kan er met een heel concrete case worden gewerkt en levert de workshop waardevolle werkpunten op om nadien mee aan de slag te gaan.

Wordt op dit moment geen concrete AI-toepassing geïmplementeerd? Dan zijn er misschien wel een aantal (kandidaat-) projecten in de pijplijn die kunnen dienst doen als case binnen deze workshop.

Voordat je een case kiest om te behandelen binnen de workshop is het een goed idee om de volgende **checklist** te overlopen. Kunnen de meeste vragen beantwoord worden (niet noodzakelijk door één en dezelfde persoon)? Dan is de case geschikt voor gebruik in de workshop. Zorg ervoor dat de inhoudelijke **antwoorden op deze vragen uitgeschreven** zijn voor aanvang van de workshop.

Is er geen concrete toepassing voorhanden, of is deze niet geschikt voor behandeling binnen de workshop? Dan is het mogelijk om de workshop in te leiden met de **poster 'Hoe kunstmatig intelligent mag jouw zorgomgeving worden?'**. Dit is een poster waarmee een inleidende brainstormoefening kan gedaan worden om tot een **hypothetische toepassing** te komen. Belangrijk is dat deze hypothetische toepassing concreet genoeg wordt gemaakt aan de hand van de vragen uit de checklist én dat de toepassing (of het probleem dat het oplost) voor iedere deelnemer voldoende herkenbaar is en/of iedereen ermee in aanraking zou kunnen komen in het ziekenhuis.

CHECKLIST

Vraag	Kan worden beantwoord?
Is de toepassing al in gebruik?	Ja - Neen
Wat is het doel?	Ja - Neen
Welk probleem wordt met de toepassing opgelost?	Ja - Neen
Wie is de beoogde doelgroep?	Ja - Neen
Wie is de beoogde gebruiker?	Ja - Neen
Wie speelt een rol in de keten van de AI-toepassing? (bv. data-input, controle van warnings, design van de toepassing, etc.)	Ja - Neen
Waar komt de data vandaan?	Ja - Neen
Hoe wordt de data gemeten?	Ja - Neen
Wordt de toepassing binnenshuis ontwikkeld of door externe partners?	Ja - Neen
Waar en hoe wordt de data bewaard?	Ja - Neen
Wie heeft toegang tot de data?	Ja - Neen
Welke technologie wordt gebruikt?	Ja - Neen
Wat zijn de reacties op het project tot nu toe of welke reacties worden verwacht?	Ja - Neen

TIJDSINDELING EN WERKWIJZE

Voorstelling toepassing of brainstormoefening met poster (15 tot 30 minuten)

Werkwijze (case uit ziekenhuis): Stel de toepassing voor aan de hand van de antwoorden op bovenstaande vragen. Indien gewenst kan de manager van het betreffende AI-project ook zelf een voorstelling doen van de toepassing.

Werkwijze (poster): Laat iedereen de tijd nemen om de poster te bekijken en stel de vraag waar de deelnemers ruimte/potentieel zien voor een mogelijke AI-toepassing. Een goed idee is om de zoektocht eerst breed op te vatten, nl. veel verschillende ideeën aan bod laten komen (je kan de deelnemers bijvoorbeeld vragen om hun toepassing op een post-it te schrijven en die op de poster te kleven), om daarna te verengen tot 1 toepassing via de vragen uit de checklist.

Bespreking AI Blindspots kaarten (1 tot 2 uur, naar keuze)

Werkwijze: Afhankelijk van de grootte van de groep verdelen de deelnemers zich in een aantal groepen. Ideale groepsgroottes zijn 2 tot 4 personen per groep. Wat betreft het aantal groepen zijn 2, 3 of 4 groepen ideaal.

In het volgende voorbeeld gaan we uit van 4 groepen.

Iedere groep krijgt 6 kaarten en krijgt tijd om deze kaarten te lezen en deze daarna binnen de groep te bespreken. De bedoeling is om één kaart te kiezen die een issue aankaart die volgens de groep sterk van toepassing is op de gekozen case/toepassing. De groep probeert een antwoord te vinden op de vraag "Waarom is het behandelen van dit issue zo belangrijk voor deze toepassing?". De groepen krijgen hiervoor 15 minuten. Na die tijd stelt iedere groep zijn gekozen kaart met bijhorende issue voor. Andere groepen worden aangemoedigd mee te denken over ieder issue en te reageren met ideeën of opmerkingen. De moderator probeert reflectie te stimuleren door deelnemers te laten antwoorden op vragen als:

- Wat neem je hieruit mee?
- Welk(e) werkpunt(en) kan(kunnen) op basis van deze AI Blindspot geformuleerd worden?

De werkpunten worden genoteerd (bv. op groot scherm, whiteboard, ...) en worden later nog gebruikt. Dit gaat zo door tot iedere groep aan beurt is gekomen. Dit duurt opnieuw ongeveer 15 minuten. (Wanneer de totale groep groter is dan 15 man zal een groepsdiscussie van iedere AI Blindspot waarschijnlijk snel te veel tijd innemen. Daarom adviseren we om in het geval van grote groepen de groepjes na het kiezen van een bepaalde kaart de vragen die hierboven beschreven staan kort te laten antwoorden in een pitch, maar hier geen discussie met de grotere groep over te openen.)

De reeds besproken kaarten worden aan de kant gelegd en de groepen geven de overgebleven kaarten door aan de groep links van hen. Nu heeft iedere groep niet 6 maar 5 kaarten en herhaalt men de voorgaande oefening met deze nieuwe kaarten. Dit gaat zo door tot iedere groep alle kaarten heeft gezien (in het voorbeeld na 4 rondes) of tot de voorziene tijd op is. Uiteraard is het aangewezen om tussendoor de rondes een korte pauze in te lassen en tijd vrij te houden voor de afronding.

Eventueel kan er na 2 rondes gewerkt worden met een reverse brainstorm i.p.v. een klassieke brainstorm. De vraag die dan gesteld wordt is: "Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat deze blinde vlek/AI Blindspot zeker een realiteit wordt voor de toepassing?". Daarna en op basis hiervan kan dan de vraag worden gesteld welke zaken/acties zouden moeten gebeuren om deze blinde vlek te vermijden. Ook deze zaken kunnen worden genoteerd door de moderator.

Afronding (15 minuten)

Werkwijze: Tijdens het doorlopen van de voorgaande oefening werden telkens werkpunten genoteerd door de moderator. Nu kan de groep de aandacht richten op deze werkpunten en de tijd nemen om na te denken welke van deze werkpunten een hogere prioriteit verdienen en waarom. Een mogelijkheid is om hierbij een 3-puntenschaal te gebruiken (niet dringend, redelijk dringend, zeer dringend).